

וְעוֹדֶךָ מִסְתּוֹלֵל בְּעַמִּי לְבִלְתִּי שֶׁלֶחֶם:

עוֹדֶךָ מִסְתּוֹלֵל בְּעַמִּי לְבִלְתִּי שֶׁלֶחֶם:

עַד כַּעֲנַן אֶתְּ כְּבִישֵׁת בֵּיהּ בְּעַמִּי בְּדִיל דְּלֹא לְשִׁלְחוֹתְהוֹן:

יח הַנְּנִי מִמְטִיר כָּעֵת מִחֵר כָּרֶד כָּבֵד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־הָיָה כְּמָהוּ בְּמִצְרַיִם לְמִן־הַיּוֹם הַזֶּה וְעַד־עַתָּה:

הַנְּנִי מִמְטִיר כָּעֵת מִחֵר כָּרֶד כָּבֵד מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־הָיָה כְּמָהוּ בְּמִצְרַיִם לְמִן־הַיּוֹם הַזֶּה וְעַד־עַתָּה: הָאֵל אֲנִי מְחִית מִטְרָא בְּעַדְנָא הַדִּין מִחֵר בְּרָדָא תְּקִיף לְחַדָּא דִּי לֹא הָיָה דְכּוֹתִיָּהּ בְּמִצְרַיִם לְמִן יוֹמָא דְאִשְׁתְּכַלֵּלַת וְעַד כַּעֲנַן:

יט וְעַתָּה שְׁלַח הָעֹז אֶת־מִקְנֶךָ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר לְךָ בַּשָּׂדֶה כָּל־הָאֲדָמָה וְהִבְהֵמָה אֲשֶׁר־יִמְצָא בַּשָּׂדֶה וְלֹא יֵאָסֵף הַבֵּיתָה וַיֵּרֶד עֲלֵהֶם הַכָּרֶד וּמָתוּ:

וְעַתָּה שְׁלַח הָעֹז אֶת־מִקְנֶךָ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר לְךָ בַּשָּׂדֶה כָּל־הָאֲדָמָה וְהִבְהֵמָה אֲשֶׁר־יִמְצָא בַּשָּׂדֶה וְלֹא יֵאָסֵף הַבֵּיתָה וַיֵּרֶד עֲלֵהֶם הַכָּרֶד וּמָתוּ:

וּכְעַן שְׁלַח כְּנוֹשׁ יֵת בְּעִירְךָ וַיֵּת כָּל דִּי לְךָ בַּחֲקֵלָא כָּל אֲנָשָׁא וּבְעִירָא דְאִשְׁתַּכַּח בַּחֲקֵלָא וְלֹא יִתְכַנַּשׁ לְבֵיתָא וַיַּחֲוֵת עֲלֵיהוֹן בְּרָדָא וַיִּמּוֹתוּן:

כ הִירָא אֶת־דְּבַר יְהוָה מֵעַבְדֵי פְרַעֲהַ הַנִּים אֶת־עַבְדֵּי וְאֶת־מִקְנֵהוּ אֶל־הַבְּתָיִם:

הִירָא אֶת־דְּבַר יְהוָה מֵעַבְדֵי פְרַעֲהַ הַנִּים אֶת־עַבְדֵּי וְאֶת־מִקְנֵהוּ אֶל־הַבְּתָיִם:

דְּדַחֵיל מִפְתַּגְמָא דִּי מֵעַבְדֵי פְרַעֲהַ כְּנֹשׁ יֵת עַבְדוּהִי וַיֵּת גִּיתוּהִי לְבֵתָא:

~~~~~ רש"י ~~~~~

(יז) עוֹדֶךָ מִסְתּוֹלֵל בְּעַמִּי, כְּתַרְגוּמוֹ: — 'כְּבִישֵׁת בֵּיהּ בְּעַמִּי', וְהוּא מְגֻזְרַת 'מִסְלָה', דְּמִתְרַגְּמִין 'אֵרֶחַ כְּבִישָׁא', (במדבר כ ט) וּבְלַע"ז קְלָקִי"ר. וּכְבֵר פְּרִשְׁתִּי בְּסוּף "וַיְהִי מִקֵּץ": כָּל תִּיבָה שֶׁתַּחֲלַת יְסוּדָה סְמ"ךְ וְהִיא בָּאָה לְדַבֵּר בְּלִשׁוֹן 'מִתְפַּעֵל', נוֹתֵן הַתִּי"ו שֶׁל שְׁמוֹשׁ בְּאִמְצַע אוֹתִיּוֹת שֶׁל עֶקֶר כְּגוֹן זֶה וּכְגוֹן: "וַיִּסְתַּבֵּל הַחֲגָב" (קהלת יב ה) מְגֻזְרַת 'סְבַל', "כִּי תִשְׁתַּרֵּר עָלֶינּוּ" (במדבר טז יג) מְגֻזְרַת 'שֵׁר וְנִגִּיד', וְכֵן "מִשְׁתַּפֵּל הַיּוֹת" (דניאל ז ח):

(יח) כָּעֵת מִחֵר, כָּעֵת הַזֹּאת לְמַחֵר. שְׂרֵט לוֹ שְׂרִיטָה בְּכַתֵּל: לְמַחֵר, כְּשֶׁתִּגְיַע חֲמָה לְכֹאֵן יֵרֵד הַכָּרֶד. הַזֶּה הַזֶּה, שְׁנַתִּיסְדָּה, וְכָל תִּיבָה שֶׁתַּחֲלַת יְסוּדָה יו"ד, כְּגוֹן: 'יָסַד' 'יָלַד' 'יָדַע' 'יָסַר' כְּשֶׁהִיא מִתְפַּעֵלַת, תִּבְאָ הַיּוֹי"ו בְּמִקּוֹם הַיּו"ד כְּמוֹ: 'הַזֶּה הַזֶּה' 'הַזֶּה הַזֶּה' (הושע ב ה), "וַיִּנְדַּע" (אסתר ב כב), "וַיִּוָּלַד לְיוֹסֵף" (בראשית מו כ), "בְּדַבְרֵי לֹא יוֹסֵר עֶבֶד" (משלי כט ט):

(יט) שְׁלַח הָעֹז, כְּתַרְגוּמוֹ: — 'שְׁלַח כְּנוֹשׁ', וְכֵן: "יִשְׁבִּי הַגְּבִימִים הַעֲיִזוּ" (ישעיה י לא), "הָעֹזוּ בְּנֵי בְנֵימִן" (ירמיה ו א). וְלֹא יֵאָסֵף הַבֵּיתָה, — לְשׁוֹן הַכְּנָסָה הוּא:

(כ) הַנִּים, הַכְּרִיחַ, לְשׁוֹן "וַיִּנָּס [מִשָּׁה]" (שמות ד, ג):

כא ואשר לא-שם לבו אל-דבר יהוה ויעזב את-עבדיו ואת-מקנהו בשדה:
ואשר לא-שם לבו אל-דבר יהוה ויעזב את-עבדיו ואת-מקנהו בשדה:
ודי לא שוי לפיה לפתגמא דיי שבק ית עבדוהי וית גיתוהי בחקלא: פ

כב ויאמר יהוה אל-משה נטה את-ידך על-השמים ויהי ברד בכל-ארץ מצרים על-האדם
ועל-הבהמה ועל כל-עשב השדה בארץ מצרים:

ויאמר יהוה אל-משה נטה את-ידך על-השמים ויהי ברד בכל-ארץ מצרים על-האדם ועל-הבהמה
ועל כל-עשב השדה בארץ מצרים:

ואמר יי למשה ארים ית ידך על צית שמיא ויהי ברדא בכל ארעא דמצראי על אנשא ועל בעירא ועל
כל עסבא דחקלא בארעא דמצרים:

כג ויט משה את-מטהו על-השמים ויהוה נתן קלת וכרד ותהלך-אש ארצה וימטר יהוה
ברד על-ארץ מצרים:

ויט משה את-מטהו על-השמים ויהוה נתן קלת וכרד ותהלך-אש ארצה וימטר יהוה ברד על-ארץ
מצרים:

וארים משה ית חטריה על צית שמיא ויי יהב קלין וכרדא ומהלכא אשתא על ארעא ואמטר יי ברדא
על ארעא דמצרים:

כד ויהי ברד ואש מתלקחת בתוך הברד כבד מאד אשר לא-היה כמהו בכל-ארץ
מצרים מאז היתה לגוי:

ויהי ברד ואש מתלקחת בתוך הברד כבד מאד אשר לא-היה כמהו בכל-ארץ מצרים מאז היתה
לגוי:

והוה ברדא ואשתא משתלהבת בגו ברדא תקיף לחדא די לא הוה דכותיה בכל ארעא דמצרים מעדן
דהות לעם:

רשי

(כב) על השמים, לצד השמים, ומדרש אגדה: הגביהו הקדוש ברוך הוא למשה למעלה מן השמים:

(כד) מתלקחת בתוך הברד, נס בתוך נס: האש והברד מערבין, והברד, מים הוא, ולעשות רצון קונם, עשו שלום ביניהם:

כה וַיֵּךְ הַכֹּרֶד בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם אֶת כָּל-אִשׁוֹר בַּשָּׂדֶה מֵאָדָם וְעַד-בְּהֵמָה וְאֵת כָּל-עֹשֵׁב
הַשָּׂדֶה הִכָּה הַכֹּרֶד וְאֶת-כָּל-עֵץ הַשָּׂדֶה שִׁבַּר:

וַיֵּךְ הַכֹּרֶד בְּכָל-אֶרֶץ מִצְרַיִם אֶת כָּל-אִשׁוֹר בַּשָּׂדֶה מֵאָדָם וְעַד-בְּהֵמָה וְאֵת כָּל-עֹשֵׁב הַשָּׂדֶה הִכָּה הַכֹּרֶד
וְאֶת-כָּל-עֵץ הַשָּׂדֶה שִׁבַּר:

וּמִחָא בְרָדָא בְּכָל אֶרְעָא דְמִצְרַיִם יָת כָּל דִּי בְחַקְלָא מֵאֲנָשָׁא וְעַד בְּעִירָא וְיָת כָּל עֲסָבָא דְחַקְלָא מִחָא
בְרָדָא וְיָת כָּל אֵילָן דִּי בְחַקְלָא תִּבַּר:

כּוֹרֵךְ בְּאֶרֶץ גִּשְׁן אֲשֶׁר-שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה כְּרֹד:

רַק בְּאֶרֶץ גִּשְׁן אֲשֶׁר-שָׁם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה כְּרֹד:

לְחֹד בְּאֶרְעָא דְגִשְׁן דִּי תַמָּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא הָוּא בְרָדָא:

כּוֹוִי־שִׁלַּח פְּרַעֲהַ וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם חֲטֵאתִי הַפְּעַם יְהוָה הַצַּדִּיק וְאֲנִי
וְעַמִּי הַרְשָׁעִים:

וַיִּשְׁלַח פְּרַעֲהַ וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם חֲטֵאתִי הַפְּעַם יְהוָה הַצַּדִּיק וְאֲנִי וְעַמִּי הַרְשָׁעִים:
וַיִּשְׁלַח פְּרַעֲהַ וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן וַיֹּאמֶר לְהוֹן חֲבִית זְמָנָא הָדָא יִי זַפְּאָה וְאֲנָא וְעַמִּי חֲזִיבִין:

כַּח הַעֲתִירוּ אֶל-יְהוָה וְרַב מִהֵיטָה קִלְתִּי אֱלֹהִים וּבְרָד וְאֲשִׁלַּח אֶתְכֶם וְלֹא תִסְפּוּן לַעֲמֹד:
הַעֲתִירוּ אֶל-יְהוָה וְרַב מִהֵיטָה קִלְתִּי אֱלֹהִים וּבְרָד וְאֲשִׁלַּח אֶתְכֶם וְלֹא תִסְפּוּן לַעֲמֹד:

צִלוּ קָדָם יִי וְסִגִּי קְדָמוֹהִי רוּחַ דְּלָא יְהוּן עֲלֵנָא קְלִיז דְּלוּט כְּאֵלִין מִן קָדָם יִי וּבְרָדָא וְאֲשִׁלַּח יִתְכוּן וְלֹא
תּוֹסְפוּן לְאַתְעַכְבָּא:

כֹּט וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֹשֶׁה כִּצְאֹתִי אֶת-הָעִיר אֶפְרַיִם אֶת-כַּפִּי אֶל-יְהוָה הַקְּלֹת יִחְדָּלוּן וְהַכְּרֹד
לֹא יִהְיֶה-עוֹד לְמַעַן תִּדַּע כִּי לִיהוָה הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר אֵלָיו מֹשֶׁה כִּצְאֹתִי אֶת-הָעִיר אֶפְרַיִם אֶת-כַּפִּי אֶל-יְהוָה הַקְּלֹת יִחְדָּלוּן וְהַכְּרֹד לֹא יִהְיֶה-עוֹד
לְמַעַן תִּדַּע כִּי לִיהוָה הָאָרֶץ:

וַיֹּאמֶר לִיָּה מֹשֶׁה כַּמְּפָקִי מִן קַרְפָּא אֶפְרוּשׁ יְדֵי בְצִלוּ קָדָם יִי קְלִיָּא יִתְמַנְעוּן וּבְרָדָא לֹא יְהִי עוֹד בְּדִיל
דְּתִדַּע אֲרִי דִּיִּי אֶרְעָא:

רש"י

(כח) וְרַב, דִּי לֹא בְמַה שְׁהוּרִיד כְּכָר:

(כט) כִּצְאֹתִי אֶת הָעִיר, מִן הָעִיר, אֲבָל בְּתוֹךְ הָעִיר לֹא הַתְּפַלֵּל, לְפִי שֶׁהִיָּתָה מְלֵאָה גְלוּלִים (שם ה):

לוֹאֲתָהּ וְעַבְדֶּיךָ יִדְעֵתִי כִּי טָרַם תִּירְאוֹן מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים:

ואתה ועבדיך ידעתי כי טרם תיראון מפני יהוה אלהים:

ואת ועבדיך ידענא ארי עד כען לא אתפנעתון מן קדם יי אלהים:

לא והפשתה והשערה נפתה כי השערה אביב והפשתה גבעל:

והפשתה והשערה נפתה כי השערה אביב והפשתה גבעל:

וכתנא וסערי לקו ארי סערניא אפיבין וכתנא גבעולין:

לב והחטה והכסמת לא נכו כי אפילת הנה:

והחטה והכסמת לא נכו כי אפילת הנה:

והטאה וכתניא לא לקו ארי אפילתא אנון: **מפטר**

לג ויצא משה מעם פרעה את העיר ויפרש בפיו אל־יהוה ויחדלו הקלות והכרד ומטר לא־נתד ארצה:

ויצא משה מעם פרעה את העיר ויפרש בפיו אל־יהוה ויחדלו הקלות והכרד ומטר לא־נתד ארצה:

וינפק משה מלות פרעה ית קרתא ופרש ידוהי בצלו קדם יי ואתמניעו קליא וכרדא ומטרא דהוה נחית

לא מטא על ארעא:

רש"י

(ל) **טָרַם תִּירְאוֹן**, 'עדין לא תיראון'. וכן כל 'טָרַם' שבמקרא — 'עדין לא הוא', ואינו לשון 'קדם'. כמו: "טָרַם יִשְׁכְּבוּ" (בראשית יט ד) — 'עד לא שכיבו', "טָרַם יִצְמַח" (שם ב ה) — 'עד לא צמח, אף זה כן הוא: 'ידעתי כי עדין אינכם יראים, ומשתהיה הרוחה תעמדו בקלוקולכם':

(לא) **וְהַפְּשִׁתָּהּ וְהַשְׁעֵרָה נִפְתָּה**, 'נשברה' לשון: "פרעה נכה" — "נכאים" (ישעיה טז ז), וכן 'לא נכו'. ולא יתכן לפרשו לשון 'הפאה', שאין נו"ן במקום ה"א לפרש 'נפתה' כמו 'הפתה', 'נכו' כמו 'הפוי', אלא הנו"ן שרש בתיבה, והרי הוא מגזרת 'ושפו עצמותיו' (איוב לג כא). **כִּי הַשְׁעֵרָה אֲבִיב**, 'כבר בכרה ועומדת בקשיה ונשתברו ונפלו', וכן הפשתה 'גדלה כבר והקשה לעמד בגבעוליה'. **הַשְׁעֵרָה אֲבִיב**, 'עמדה באביה', לשון "באבי הגחל" (שה"ש ו יא):

(לב) **כִּי אֲפִילַת הַנָּה**, 'מאחרות', ועדין היו רכות ויכולות לעמד בפני קשה. ואף על פי שגנאמר: "ואת כל עשב השדה הפה הכרד", יש לפרש פשוטו של מקרא בעשבים העומדים בקלחם הראויים ללקות בכרד. ומדרש רבי תנחומא (וארא טז) יש מרבתינו שנחלקו על זאת ודרשו: "כי אפילת" — 'פלאי פלאות נעשו להם שלא לקו':

(לג) **לֹא נָתַד**, 'לא הגיע', ואף אותן שהיו באויר, לא הגיעו לארץ (ברכות נד:), ודומה לו: 'ותתד עלינו האלה והשבעה' (דעזרא) [דנניאל] (דניאל ט יא) — 'ותגיע עלינו'. ומנחם בן סרוק חברו בחלק 'פהתוד כסף' (יחזקאל כב כב) לשון 'ציקת מתכת', ורואה אני את דבריו כתרגומו: "ויצק" — 'ואתיד', (שמות לח ה) "לצקת" — 'לאתכא', (שמות לח כז) אף זה: "לא נתד לארץ" — 'לא הצק לארץ':

לדַּוְיָרָא פִּרְעָה כִּי־חָדַל הַמַּטֵּר וְהַכֶּבֶד וְהַקִּלְתָּ וַיִּסַּף לַחֲטָא וַיִּכְבֵּד לְבוֹ הוּא וְעַבְדֵּיו:
וַיָּרָא פִּרְעָה כִּי־חָדַל הַמַּטֵּר וְהַכֶּבֶד וְהַקִּלְתָּ וַיִּסַּף לַחֲטָא וַיִּכְבֵּד לְבוֹ הוּא וְעַבְדֵּיו:
וַחֲזָא פִּרְעָה אֲרִי אֲתַמְנַע מִטָּרָא וּבְרָדָא וְקִלְיָא וְאוֹסַף לְמַחֲטֵי וַיִּקְרִיָה לְלַבִּיָה הוּא וְעַבְדֵּוְהִי:

לֵה וַיִּחְזַק לֵב פִּרְעָה וְלֹא שָׁלַח אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:
וַיִּחְזַק לֵב פִּרְעָה וְלֹא שָׁלַח אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה בְּיַד־מֹשֶׁה:
וְאֲתַקַּף לְבָא דְפִרְעָה וְלֹא שָׁלַח יֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דִּי מְלִיל יֵי בִידָא דְמֹשֶׁה : פכפ

קכ"א פסוקים, גיבעור"ל סימן, יעיא"ל סימן.

הפטרת וארא

(יחזקאל כח כה - כט כא)

כח כה כה-אמר אדני יהוה בקבצי | את-בית ישראל מן-העמים אשר נפצו כָּם ונקדשתי כָּם לעיני הגוים וישבו על-אדמתם אשר נתתי לעבדי לעקב: ^א וישבו עליה לכתח וכונו בתים ונטעו כרמים וישבו לכתח בעשותי שפטים בכל השאטים אתם מסכיבותם וידעו כי אני יהוה אלהיהם: כט ^א בשנה העשירית בעשירי בשנים עשר לחדש הנה דבר-יהוה אלי לאמר: ^ב בן-אדם שים פניך על-פרעה מלך מצרים והנבא עליו ועל-מצרים בלה: ^ג דבר ואמרת כה-אמר | אדני יהוה הנני עליך פרעה מלך-מצרים התנים הגדול הרבץ בתוך יאריו אשר אמר לי יארי ואני עשיתי: ^ד ונתתי חחים (חחיים כתיב) בלחיך והדבקתי דגת-יארך בקשקשתיך והעליתך מתוך יארך ואת כל-דגת יארך בקשקשתיך תדבק: ^ה ונטשתך המדברה אותך ואת כל-דגת יארך על-פני השדה תפול לא תאסף ולא תקבץ לחית הארץ ולעוף השמים נתתיך לאכלה: ^ו וידעו כל-ישבי מצרים כי אני יהוה יען היותם משענת קנה לבית ישראל: ^ז בתפושם בך בכף (ככפך כתיב) תרוץ ובקעת להם כל-כתף ובהשענם עליך תשבר והעמדת להם כל-מתנים: ^ח לכן כה אמר אדני יהוה הנני מביא עליך חרב והכרתי מן-אדם ובהמה: ^ט והיתה ארץ-מצרים לשממה וחרבה וידעו כִּי-אני יהוה יען אמר יאר לי ואני עשיתי: ^י לכן הנני אליך ואל-יארך ונתתי את-ארץ מצרים לחרבות חרב שממה ממגדל סונה ועד-גבול כוש: ^{יא} לא תעבר-בה רגל אדם ורגל בהמה לא תעבר-בה ולא תשב ארבעים שנה: ^{יב} ונתתי את-ארץ מצרים שממה בתוך | ארצות גשמות ועריה בתוך ערים מחרבות תהיון שממה ארבעים שנה והפצתי את-מצרים בגוים וזריתים בארצות: ^{יג} כי כה אמר אדני יהוה מלץ ארבעים שנה אקבץ את-מצרים מן-העמים אשר-נפצו שמה: ^{יד} ושבתי את-שבות מצרים והשבתי אתם ארץ פתרום על-ארץ מכורתם והיו שם ממלכה שפלה: ^{טו} מן-הממלכות תהיה שפלה ולא-תתנשא עוד על-הגוים והמעטתים לבלתי רדות בגוים: ^{טז} ולא יהיה-עוד לבית ישראל למבטח מזכיר עון בפנותם אחריהם וידעו כי אני אדני יהוה: ^{יז} ויהי בעשרים ושבע שנה פראשון באחד לחדש הנה דבר-יהוה אלי לאמר: ^{יח} בן-אדם נבוכדראצר מלך-בבל העביר את-חילו עבדה גדולה אל-צר כל-ראש מקרח וכל-כתף מרוטה וְשָׁכַר לא-היה לו ולחילו מצר על-העבדה אשר-עבד עליה: ^{יט} לכן כה אמר אדני יהוה הנני נתן לנבוכדראצר מלך-בבל את-ארץ מצרים ונשא המנה ושלל שללה וכוז בזה והיתה שכר לחילו: ^כ פעלתו אשר-עבד כה נתתי לו את-ארץ מצרים אשר עשו לי נאם אדני יהוה: ^{כא} ביום ההוא אצמיח קרן לבית ישראל ולך אתן פתחון-פה בתוכם וידעו כִּי-אני יהוה: